

10 בינואר, 2012

לכבוד
ח"כ דני דנון
יו"ר ועדת העליה, הקליטה והתפוצות
הכנסת, ירושלים

שלום רב,

הנדון: הדרת יוצאי אתיופיה משכונות מגורים – פעולות אפשריות

1. מהכתבה ששודרה בערוץ 2 עולה, כי דיירי שכונה בקריית מלאכי חתמו על מסמך התחייבות בעידוד נציגות הבתים המשותפים לא למכור או להשכיר דירות ליוצאי אתיופיה בשכונה. עוד עולה כי מתווכי דירות אף הם שיתפו פעולה עם הנושא, לפי הכתבה, והבטיחו לדיירים פוטנציאלים שכונה ללא יוצאי אתיופיה.
2. הזכות של אדם לבחור כרצונו את מקום מגוריו ולא להיחשף לאפליה על רקע השתייכותו הקבוצתית הינה זכות חוקתית. חובת המדינה לא להפלות בצורה ישירה או עקיפה הינה ברורה, אך על המדינה לוודא כי גם לגורמים פרטיים יהיה אסור לנקוט באפליה.

נבקש להביא בפני הוועדה מספר פעולות שבהן ניתן לנקוט:

לממש את חוק איסור הפליה במוצרים ושירותים

3. בשורה של חוקים קבעה המדינה איסורים על אפליה מצד גופים פרטיים. חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, התשס"א-2000 הוא הידוע בהם. החוק קובע כי "מי שעיסוקו בהספקת מוצר... לא יפלה בהספקת המוצר... מחמת גזע, דת או קבוצה דתית, לאום, ארץ מוצא, מין, נטיה מינית, השקפה, השתייכות מפלגתית, מעמד אישי או הורות". מכאן שהחוק מטיל איסור הפליה על תאגידי דיור, לרבות סוכנות תיווך שעיסוקם בהספקת דירות למגורים.
4. אפליה כזו תהווה עוולה אזרחית אך גם עבירה פלילית שדינה קנס בגובה של עד 150,600 ₪. לכן אנו סבורים, כי טוב תעשה המשטרה אם תפתח בחקירה נגד סוכנויות תיווך, שלכאורה עסקו באפליה, בניגוד לחובתם בסעיף 3 לחוק איסור הפליה במוצרים.

לתקן את חוק המתווכים

5. כמו כן, אנו מציעים לתקן את חוק המתווכים במקרקעין, התשנ"ו-1996, כך שלרשם המתווכים תינתן סמכות לשלול או להשהות רישיון תיווך מקרקעין במקרה שישנן ראיות מינהליות לכך שמתווך מקרקעין נוקט הפליה אסורה. כמובן שיש לאפשר ביקורת שיפוטית על הפעלת סמכות כזו.

לחוקק חוק איסור אפליה בדיור

6. ספק אם החוקים הקיימים מגנים מפני אפליה של בעלים פרטיים של דירות, המוכרים או משכירים את דירתם באופן מפלה, ככל שאין זה עיסוקם.

7. לעניין זה נחוצה חקיקה חדשה, שתאסור על אפליה במכירה או בהשכרה של דירה, גם מצדם של פרטים. לחקיקה זו תהיה חשיבות רבה לאור מקרים חוזרים ונשנים של הסתה וגזענות מצד גורמים שונים בחברה, הקוראים לא למכור או להשכיר דירות לאנשים בשל השתייכותם הקבוצתית. חקיקה כזו אינה סותרת את זכות הקניין, שכן שרירות הבעלים נסוגה בצורה מובהקת במצבים, בהם סירוב המכירה/השכרה נובע רק בשל זהותו של הקונה/השוכר, ובמקרים כאלו זכות הקניין דווקא דורשת סבירות מצד הבעלים.

ר' חנוך דגן "זכות הכניסה" מחקרי משפט כד 59 (2008).

להבהיר לתושבים כי הסכם לאי מכירה או השכרה לאדם בשל השתייכותו הקבוצתית אינו תקף

8. ניתן להניח שגם יש בשכונה תושבים שהיו מוכנים למכור או להשכיר את ביתם ליוצאי אתיופיה אך חוששים משאר הדיירים או להיחשף לתביעות מצדם. חשוב להבהיר כי לעמדתנו לחוזה או הסכם הקובע תנאי לפיו אין למכור או להשכיר דירה למישהו על סמך ארץ מוצאו או השתייכות קבוצתית אחרת, אין תוקף, שכן סעיף 30 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ד-1973 קובע, כי חוזה שכריתתו, תכנו או מטרתו הם בלתי חוקיים, בלתי מוסריים או סותרים את תקנת הציבור - בטל.

9. טוב תעשה הרשות המקומית, אם תבהיר זאת לדיירים בשכונה, ואף ראוי שמשדד המשפטים יצהיר כי היה וייתבע אחד הדיירים בשל השכרה או מכירה של דירה ליוצא אתיופיה הוא יקבל סיוע משפטי חנם מהלשכה לסיוע משפטי של משדד המשפטים, וכי נציג היועץ המשפטי לממשלה יתייצב במקרה זה לדיון ויטען כי מדובר בחוזה בטל, הסותר את תקנת הציבור.

סיכום

10. הפעולות שציינתי במכתבי לא יתקנו את הגזענות שהשתקפה בכתבה בגלוי ובצורה מקוממת כלפי יוצאי אתיופיה, אך היא תבהיר כי הכנסת, הממשלה, הרשות המקומית ומערכת אכיפת החוק אינן משלימות עם גילויי הגזענות והאפליה ונוקטות בצעדים ברורים ונחרצים למיגורם.

בכבוד רב,

גיל גן-מור, עו"ד

העתק: חברי הוועדה